

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem Sądu Rejonowego dla Łodzi-Śródmieścia w Łodzi z 4 listopada 2022 roku w sprawie XVIII C 1342/21 z powództwa R. S. przeciwko M. M. o zapłatę:

- w punkcie 1 oddalono powództwo;
- w punkcie 2 zasądzone od powoda na rzecz pozwanej 917 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się orzeczenia do dnia zapłaty tytułem kosztów procesu.

W świetle uzasadnienia wskazanego wyroku Sąd I instancji ustalił, że postanowieniem Sądu Okręgowego w Łodzi z 3 października 2016 roku w sprawie II C 1606/15 udzielono zabezpieczenia powództwa obecnej pozwanej przeciwko obecnemu powodowi o zadośćuczynienie, odszkodowanie i rentę, poprzez zobowiązanie obecnego powoda na czas trwania procesu do uiszczania na rzecz obecnej pozwanej renty na zwiększone potrzeby po 200 zł miesięcznie. Powód w ramach orzeczonego zabezpieczenia uiścił na rzecz pozwanej łącznie 3.200 zł.

Wyrokiem Sądu Okręgowego w Łodzi z 18 grudnia 2019 roku w sprawie II C 1606/15 zasądził od obecnego powoda na rzecz obecnej pozwanej 20.000 zł tytułem zadośćuczynienia, 420 zł tytułem odszkodowania i oddalił powództwo w pozostałej części. Powyższe świadczenia zostały zasądzone w związku ze szkodą na osobie i szkodą majątkową powstałą wskutek zdarzenia z 27 maja 2004 roku, kiedy to obecny powód dopuścił się naruszenia nietykalności cielesnej obecnej pozwanej i zniszczenia dysku komputerowego stanowiącego jej własność. Wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 27 kwietnia 2021 roku w sprawie I ACa 103/20 oddalono apelacje obydwu stron od tego wyroku.

Pozwany pomimo wezwania nie zapłacił powodce zadośćuczynienia i odszkodowania orzeczonych wyrokiem w sprawie II C 1606/15. Pozwana zainicjowała więc postępowanie egzekucyjne, które toczy się do chwili obecnej. Na 23 września 2022 roku zadłużenie powoda wobec pozwanej wynosi 15.975,83 zł.

Pismem z 17 września 2021 roku pełnomocnik powoda oświadczył, iż dokonuje potrącenia kwoty 3.200 zł wraz z odsetkami od 8 października 2016 roku od roszczeń przysługujących pozwanej a wynikających z wyroku zapadłego w sprawie II C 1606/15 i wezwał ją do ograniczenia prowadzonej egzekucji. W piśmie z 30 września 2019 roku pełnomocnik pozwanej oświadczył, iż uznaje żądanie powoda za bezzasadne.

Pozwana jest osobą bezrobotną, a jedynym źródłem jej utrzymania jest zasiłek okresowy z MOPS w kwocie 265,47 zł miesięcznie. Posiada ona zadłużenie min. wobec ZUS – 6.089,71 zł, w Banku (...) S.A. – 19.993 zł, w spółdzielni mieszkaniowej, u osób prywatnych. Nie posiada środków na zakup potrzebnych leków i rehabilitację. Otrzymałą od powoda kwotę przeznaczoną na zaspokojenie bieżących potrzeb.

W tak ustalonym stanie faktycznym zważono, że roszczenie powoda swoją podstawę prawną znajduje w art. 405 k.c.1 w związku z art. 410 k.c. W ocenie Sądu Rejonowego, o ile w chwili spełniania świadczenia powód był zobowiązany, na mocy postanowienia Sądu Okręgowego w Łodzi z 3 października 2016 roku w sprawie II C 1606/15, do uiszczania na rzecz pozwanej renty po 200 zł miesięcznie, to wskutek prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Łodzi z 18 października 2019 roku w sprawie II C 1606/15 podstawa świadczenia odpadła, w związku z częściowym oddaleniem powództwa m.in. w zakresie renty na zwiększone potrzeby. Sąd I instancji stanął jednak na stanowisku, że obowiązek zwrotu wygasł na podstawie art. 409 k.c. wobec zużycia przez pozwaną spornych 3.200 zł w taki sposób, że nie jest już wzbogacona. Sąd Rejonowy wyraził również pogląd, że nawet gdyby przyjąć iż stosowanie art. 409 k.c. jest w okolicznościach sprawy wykluczone, to zastosowanie znajdzie zwolnienie z obowiązku zwrotu nienależnego świadczenia, gdy jego spełnienie jest zgodne z zasadami współżycia społecznego (art. 411 pkt 2 k.c.).

Jak wynika z uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia, w przedmiocie kosztów orzeczono na podstawie wyrażonej w art. 98 § 1 k.p.c. zasady odpowiedzialności za wynik procesu.

Apelację od omówionego wyżej wyroku w całości wywiódł powód, działając przez swojego pełnomocnika w osobie adwokata, występującego również w I instancji. W apelacji zarzucono naruszenie wyłącznie prawa procesowego, a to:

- art. 233 k.p.c.2 przez przekroczenie granicy swobodnej oceny dowodów prowadzącym do błędnego uznania, że doszło do zużycia 3.200 zł na bieżące potrzeby, a także że roszczenie powoda jest sprzeczne z zasadami współżycia społecznego, choć to obecna pozwana w sprawie II C 1606/15 Sądu Okręgowego w Łodzi przedstawiała z uporem swoje problemy zdrowia psychicznego jako powiązane z zachowaniem powoda, a co ostatecznie w wyniku opinii sądowo-psychiatrycznej przypisano postępującej u pozwanej chorobie psychicznej (zarzut I);
- art. 98 i 99 k.p.c. przez zasądzenie na rzecz pozwanej zwrotu kosztów procesu również w zakresie wynagrodzenia pełnomocnika ustanowionego z urzędu mimo iż zgodnie z deklaracją pełnomocnika, koszty te nie zostały pokryte w całości ani w części (zarzut II).

Z tych względów wniesiono o zmianę zaskarżonego wyroku przez uwzględnienie powództwa w całości.

W odpowiedzi na apelację pozwana, reprezentowana przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu, występującego również w I instancji, wniosła o oddalenie apelacji oraz zasądzenie od skarżącego kosztów postępowania według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Apelacja nie okazała się zasadną.

Należy zauważyć na wstępie, że sprawa była rozpoznawana w postępowaniu uproszczonym. Oznacza to w konsekwencji, że postępowanie apelacyjne nie opiera się na modelu apelacji pełnej, lecz ograniczonej. Apelacja ograniczona wiąże Sąd II instancji, a zakres kompetencji kontrolnych jest zredukowany do tego, co w apelacji zarzuci skarżący. Innymi słowy, rozpoznając apelację w postępowaniu uproszczonym, Sąd odwoławczy jest związany podniesionymi w tej apelacji zarzutami naruszenia zarówno prawa procesowego, jak i materialnego³.

Odnosząc się zatem do zarzutu I wskazać należy, że jest on częściowo niezasadny, częściowo zaś wadliwie skonstruowany.

Niezasadność owego zarzutu sprowadza się do twierdzenia o wadliwości ustalenia faktycznego, aby doszło do zużycia 3.200 zł na bieżące potrzeby pozwanej. W pierwszej kolejności wskazać należy, że zarzut naruszenia art. 233 k.p.c. – zapewne przy tym chodzi Autorowi apelacji o § 1 tego artykułu, skoro brak jest zarzutu iżby strona przeciwna czyniła przeszkody w przeprowadzeniu dowodu – oznacza konieczność wykazania przez skarżącego nie tego, że z danego materiału dowodowego da się przekonująco wywodzić inny stan faktyczny aniżeli ustalony przez Sąd I instancji, lecz tego, że ów Sąd naruszył ściśle skonkretyzowane reguły logicznego rozumowania, wskazania wiedzy albo życiowego doświadczenia, a także iż owo naruszenie doprowadziło do wadliwego ustalenia faktów mających znaczenie dla rozstrzygnięcia. Takiego wykazania zabrakło. Nie sposób czynić Sądowi Rejonowemu przekonująco zarzutu, że ustalenie co do przeznaczenia obiektywnie niewielkiej kwoty, a i to wypłacanej wszak ratalnie, na zaspokojenie bieżących potrzeb, w pełni zużyło tak przekazywane środki. Ustalenie to pozostaje w zgodzie ze stanem faktycznym. To właśnie domaganie się ścisłego rozliczenia byłoby w okolicznościach tej konkretnej sprawy przejawem naruszenia wskazań doświadczenia życiowego. Bezwzględne żądanie choćby paragonów, nie mówiąc o fakturach, na okoliczność codziennych zakupów żywności, czy też nawet drobnych środków higieny osobistej i utrzymania czystości, jako warunku wykazania tego rodzaju wydatków byłoby właśnie przykładem stawiania wymogów dowodowych sprzecznych z doświadczeniem życiowym, które to doświadczenie wskazuje, że tego rodzaju dokumenty, o ile w ogóle zabierane ze sobą przez kupującego po wydaniu ich przez sprzedawcę, zazwyczaj szybciej aniżeli później znajdują swoje przeznaczenie w koszu na śmieci. Nie może być również zarzutem to, że Sąd I instancji dokonał tych ustaleń w oparciu o przesłuchanie pozwanej. Przyjęty środek dowodowy ma wprawdzie charakter subsydiarny (art. 299 k.p.c.), to jednak z przyczyn wyżej omówionych brak innych dowodów nie budzi wątpliwości, zatem skorzystanie z dowodu subsydiarnego było w okolicznościach sprawy w pełni uzasadnione. Skarżący natomiast nie tylko nie wykazuje,

ale nawet nie wskazuje, jakie to reguły logicznego rozumowania, wskazania wiedzy czy życiowego doświadczenia miałyby naruszyć Sąd Rejonowy przy ocenie owego dowodu subsydiarnego, zatem zarzut w tym zakresie nie powoduje wzruszenia ustaleń faktycznych.

Tenże zarzut I w zakresie dalszej swej części jest natomiast chybiony z prawnego punktu widzenia. Otóż poruszając się w granicach art. 233 § 1 k.p.c. nie da się skutecznie argumentować, że nie doszło do zużycia przedmiotu nienależnego świadczenia w sposób wyłączający istnienie wzbogacenia. Rozważania w tym zakresie nie dotyczą już kwestii proceduralnych, w szczególności z zakresu postępowania dowodowego, lecz stanowią domenę prawa materialnego. Ani art. 233 § 1 k.p.c., ani żaden inny przepis prawa procesowego, nie przesądza charakteru przesunięć majątkowych, które powodują konieczność przyjęcia, że nie ma już wzbogacenia po stronie pozwanej. Przedmiotem oceny faktycznej jest to, czy – w tym przypadku – uzyskane w ramach zabezpieczenia pieniądze zostały wydane oraz co zostało za nie nabyte. Tylko to można oceniać w kategoriach logicznego rachunku zdań, w szczególności co do kryteriów prawdy i fałszu, to jest zgodności bądź sprzeczności z rzeczywistym stanem rzeczy. Reszta jest subsumpcją, aktem rozumowania Sądu, polegającym na ustaleniu prawnych konsekwencji określonych ustaleń faktycznych i określeniu norm jednostkowo-konkretnych (indywidualnych) postąpienia dla każdej ze stron procesu, na podstawie norm ogólnie-abstrakcyjnych (generalnych), zawartych w przepisach prawa materialnego. Tymczasem apelacja nie zgłasza żadnych zarzutów odnośnie prawa materialnego. W sytuacji zawodowej reprezentacji brak jest jakichkolwiek podstaw do choćby prób wyinterpretowania z uzasadnienia niezgłoszonych w osnowie apelacji zarzutów, zwłaszcza gdy zważyć, że przecież uzasadnienie zarzutów apelacji jest jej elementem konstrukcyjnie odrębnym od zwięzłego ich przedstawienia (art. 368 § 1 pkt 2 i 3 k.p.c.), zaś owa odrębność jest jeszcze bardziej doniosła w przypadku apelacji w postępowaniu uproszczonym, wobec sygnalizowanego na wstępie związania zarzutami apelacji w tym postępowaniu (art. 505⁹ § 1¹, a także § 2 k.p.c.). Skądinąd wskazywanie w uzasadnieniu apelacji art. 409 k.c. zmierzało – jak się wydaje – do wykazania związku rzekomego naruszenia art. 233 k.p.c. z końcowym rozstrzygnięciem, co jednak z przyczyn wyżej omówionych było całkowicie chybione, a w istocie zamknęło drogę do przeprowadzenia w tym zakresie kontroli zaskarżonego orzeczenia.

Zarzut II, dotyczący zasądzenia kosztów procesu, może być zaś rozpatrywany wyłącznie w kategoriach nieporozumienia. Godzi się mianowicie zauważyć, że adwokat lub radca prawny ustanowiony z urzędu ma prawo – z wyłączeniem strony – ściągnąć sumę należną mu tytułem wynagrodzenia i zwrotu wydatków z kosztów zasądzonych na rzecz tej strony od przeciwnika, zaś przeciwnik nie może czynić żadnych potrąceń, z wyjątkiem kosztów nawzajem mu przyznanych od strony korzystającej z pomocy prawnej z urzędu (art. 122 § 1 k.p.c.). Jest zatem oczywistym, że nie tylko nie jest błędem, ale wręcz jest prawidłowym rozstrzygnięciem o kosztach procesu, zasądzenie kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu wygrywającej pozwanej bezpośrednio od powoda który przegrywa sprawę w całości. Koszty te pełnomocnik działający z urzędu będzie mógł ściągnąć osobiście, nawet bez udziału pozwanej, bezpośrednio na swoją rzecz. Co więcej, ich przyznanie od Skarbu Państwa będzie wszak możliwe dopiero po wykazaniu bezskuteczności egzekucji (§ 6 r.o.r.SP4). Nie może być zatem mowy o rzekomym naruszeniu art. 98 i 99 k.p.c. w sposób wskazany w zarzucie II.

W świetle powyższych uwag ustalenia faktyczne poczynione przez Sąd I instancji są prawidłowe, ponieważ mieszczą się w granicach swobodnej – w przeciwieństwie do dowolnej – oceny przeprowadzonych dowodów jako spójne, logicznie powiązane z materiałem dowodowym, niebudzące wątpliwości w świetle życiowego doświadczenia oraz zupełne z punktu widzenia zakresu ustaleń niezbędnego do prawidłowego rozstrzygnięcia. Jako takie nie mogą być skutecznie zwalczane polemicznymi twierdzeniami apelującego. W konsekwencji Sąd Okręgowy przyjmuje owe ustalenia Sądu Rejonowego w całości za własne.

Wobec braku zarzutów naruszenia prawa materialnego, Sąd Okręgowy – jak już wyżej zasygnalizowano – nie mógł dokonywać oceny zaskarżonego orzeczenia w zakresie zgodności z prawem materialnym. Brak jest zatem możliwości zajęcia przez Sąd Okręgowy stanowiska w przedmiocie stosowania w niniejszej sprawie czy to art. 409 k.c., czy też art. 411 pkt 2 k.c., czy wreszcie art. 5 k.c.

Z tych wszystkich względów, a nadto wobec braku okoliczności skutkujących nieważnością postępowania, które winny być brane pod uwagę z urzędu, uznając zaskarżone orzeczenie za prawidłowe, apelację powoda oddalono jako bezzasadną (art. 385 k.p.c.).

O kosztach postępowania apelacyjnego orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 w związku z art. 99 w związku z art. 391 § 1 zd. I k.p.c. Na koszty postępowania apelacyjnego pozwanej złożyło się 450 zł tytułem kosztów zastępstwa procesowego według stawki minimalnej w postępowaniu apelacyjnym przed Sądem Okręgowym (§ 2 pkt 3 i § 10 ust. 1 pkt 1 r.o.r.5). Powód obowiązany jest zwrócić te koszty w całości pozwanej. O odsetkach za opóźnienie w uiszczeniu kosztów orzeczono na podstawie art. 98 § 1¹ zd. I k.p.c.

1 Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (j.t. – Dz. U. z 2022 r. poz. 1360 z późn. zm.).

2 Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (j.t. – Dz. U. z 2021 r. poz. 1805 z późn. zm.).

3 Por. np.: M. M. (red.): Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz aktualizowany. Tom II. Art. 478-1217, W. K. Polska 2021 [el.], teza 5 do art. 505⁹.

4 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego z urzędu (j.t. – Dz. U. z 2019 r. poz. 68 z późn. zm.).

5 Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (j.t. – Dz. U. z 2018 r. poz. 265 z późn. zm.).